

Prof. nadzw. PK dr hab. Zbigniew Wawer

Wydział Humanistyczny Nauk Społecznych i Stosunków Międzynarodowych

Politechnika Koszalińska

Recenzja pracy doktorskiej mgr. Mariusza Kolmasiaka
Muzeum Józefa Piłsudskiego w Belwederze (1935-1939)
napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Tadeusza Dubickiego

Muzeum w Belwederze było jedną z najbardziej znanych i legendarnych instytucji poświęconych pamięci marszałka Józefa Piłsudskiego. Po wojnie władze komunistyczne starały wymazać ze świadomości społecznej pamięć o muzeum. Służyć temu miało rozproszenie eksponatów z Muzeum Józefa Piłsudskiego w Belwederze po różnych placówkach muzealnych. Niejednokrotnie niszczone pamiątki po marszałku – tak między innymi stało się z częścią biblioteki, która trafiła do Muzeum Wojska Polskiego i na początku lat 50-tych została spalona na dziedzińcu wewnętrznym muzeum. Szczęśliwie wiele woluminów uratowali pracownicy Muzeum Wojska Polskiego. Dzięki zapobiegliwości pracowników Muzeum w Belwederze najcenniejsze pamiątki po marszałku zostały ewakuowane w 1939 roku z Polski do Francji, a następnie do Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych. Po wojnie wiele z nich było eksponowanych w Instytucie Marszałka Piłsudskiego w Londynie. Po 1989 roku część wróciła do Muzeum Marszałka Piłsudskiego w Sulejówku.

Przedstawiona przez mgr. Mariusza Kolmasiaka praca doktorska *Muzeum Józefa Piłsudskiego w Belwederze (1935-1939)* jest pierwszym całościowym opracowaniem dziejów tej placówki. Autor wykorzystał w swojej pracy liczne materiały archiwalne, wspomnienia oraz opracowania dotyczące nie tylko tematyki pracy, ale również epoki.

Temat pracy w dotychczasowej literaturze nie doczekał się szerszego opracowania. Większość prac ukazała się dopiero po 1989 roku. Wśród nich na uwagę zasługują prace mgr. Kolmasiaka, który w dwóch monografiach: „Król żandarmów”. *Biografia Walentego Wójcika przybocznego Marszałka Piłsudskiego*, Radomsko 2013 i *Belweder oraz jego mieszkańcy i użytkownicy (1818-2014)*, Częstochowa 2014 oraz w kilku artykułach w latach 2010-2015 opublikował częściowe wyniki swoich badań. Na uwagę zasługuje również artykuł napisany przez dr Annę Borkiewicz-Celińską – *Muzeum Józefa Piłsudskiego w Belwederze (1935-*

Dziekanat Wydziału Filologiczno-Historycznego

Wpłynęło dnia 30.05.2017 r.

1939), „Niepodległość” 1999, t. L. oraz materiał źródłowy Rafała E. Stolarskiego pt. *Ewidencja zbiorów Muzeum Józefa Piłsudskiego w Belwederze*, „Niepodległość” 1997, t. XLIX.

Do czasu napisania pracy przez mgr. Kolmasiaka brakowało całościowego opracowania dotyczącego dziejów Muzeum Józefa Piłsudskiego w Belwederze. Autor dysertacji podjął się tego zadania pisząc we wstępie: *podjęto niemal nieznaną i nieopracowaną dotąd, a przy tym bardzo ciekawy temat. [...] Muzeum Belwederskie było istotną instytucją II Rzeczypospolitej nie tylko dlatego, że zajmowało się tak zasłużoną postacią, że zbierało związane z nią pamiątki i popularyzowały ją w polskim społeczeństwie, czy wśród zagranicznych gości. Jednocześnie bowiem placówka była elementem polityki historycznej ideologicznych i politycznych spadkobierców Józefa Piłsudskiego rządzących wówczas w kraju.*

Praca doktorska mgr. Kolmasiaka jest wnikliwym studium mało znanego rozdziału z historii polskiego muzealnictwa – Muzeum Józefa Piłsudskiego w Belwederze. Recenzowana praca została oparta na bogatej kwerendzie archiwalnej m.in. w Archiwum Akt Dawnych w Warszawie, w Archiwum Muzeum Narodowego w Warszawie, w Centralnym Archiwum Wojskowym w Rembertowie, w Instytucie Sztuki PAN, w Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku, w Instytucie Józefa Piłsudskiego w Stanach Zjednoczonych, w Instytucie Józefa Piłsudskiego w Londynie i wielu innych. Mgr Kolmasiak prowadząc badania naukowe do wielu dokumentów dotarł jako pierwszy badacz. Jedynym mankamentem jest brak w bibliografii śladu o skorzystaniu z archiwum Muzeum Wojska Polskiego, chociaż we wstępie autor dziękuje pracownikom tego muzeum.

Na szczególną uwagę zasługuje wykorzystanie w pracy wspomnień pracowników Muzeum Józefa Piłsudskiego w Belwederze i ich rodzin, co bardzo wzbogaciło pracę.

Autor we wstępie rozprawy postawił przed sobą trzy problemy badawcze, które w pełni zostały rozwiązane w napisanej rozprawie.

Konstrukcja pracy

Po przeczytaniu dysertacji można powiedzieć, że podstawą badań mgr. Kolmasiaka jest problemowo-chronologiczne przedstawienie dziejów Muzeum Józefa Piłsudskiego w Belwederze. Praca doktorska otrzymała przemyślaną, logiczną konstrukcję. Składa się ona z ośmiu rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz z tomu aneksów zawierającego plany muzeum, fotokopie dokumentów oraz kilkaset zdjęć. Drugi tom pracy jest niezmiernie ważny dla zrozumienia funkcji jaką pełniło muzeum. W tym miejscu chciałbym zaznaczyć rolę, jaką

w prowadzeniu doktoratu odegrała osoba promotora, który jest wybitnym historykiem dziejów najnowszych. To doświadczenie badawcze promotora i jego znajomość dziejów Polski, jak sądzę, w znacznej mierze pomogła doktorantowi przy pisaniu pracy.

Ocena merytoryczna

Mgr Mariusz Kolmasiak podjął się zadania niezwykle trudnego. Temat jego pracy jest znany tylko z kilkunastu opracowań i artykułów, ale to właśnie autor recenzowanej dysertacji po raz pierwszy opracował go na podstawie bogatej bazy archiwalnej i literatury przedmiotu.

Dysertacja przedstawia wszechstronną analizę Muzeum Józefa Piłsudskiego w Belwederze na tle sytuacji politycznej w latach 1935-39 oraz losów muzeum, eksponatów i pracowników w okresie II wojny światowej i po jej zakończeniu, a także działań nad utworzeniem muzeum w wolnej Polsce po 1989 roku.

Doktorant dokonał umiejętnej analizy źródeł i bardzo trafnie wyselekcjonował potrzebne informacje. Przeanalizował dokumenty archiwalne, wspomnienia świadków wydarzeń oraz literaturę przedmiotu.

Rozdział pierwszy pracy poświęcony został genezie powstania Muzeum Józefa Piłsudskiego w Belwederze,

W rozdziale drugim dotyczącym organizacji przedstawiono m.in. podstawy prawne powołujące muzeum. Moim zdaniem rozdział ten powinien zostać połączony z rozdziałem czwartym „Etapy powstawania Muzeum Belwederskiego”.

W rozdziale trzecim doktorant przedstawił sprawy kadrowe muzeum. Tu na szczególną uwagę zasługuje podrozdział o pracownikach z bardzo dobrymi biogramami personelu muzeum. Niektóre z biogramów zostały tak szeroko opisane po raz pierwszy.

W rozdziale piątym przedstawiono zbiory i ekspozycję muzealną. Rozdział ten jest napisany przez historyka a nie muzealnika. Pomimo tego rozdział jest bardzo dobrze opracowany i udokumentowany. Natomiast przed wydaniem proponowałbym konsultacje z muzealnikami, gdyż może to bardzo wzbogacić pracę.

Rozdział szósty i siódmy dotyczą losów muzeum i jego eksponatów w czasie II wojny światowej i po jej zakończeniu w okresie PRL-u. Losy wojenne eksponatów Muzeum Józefa Piłsudskiego powinny zostać wzbogacone o wspomnienia mjr. Gepnera oraz jego córki, gdyż jest to jedyne źródło do dziejów eksponatów zgromadzonych w Muzeum Wojska Polskiego w latach 1939-1944. Ciekawym i mało znanym wątkiem są losy eksponatów muzealnych w latach 1945-1989 oraz po 1989 roku. Rozdziały powyższe zasługują na uwagę, gdyż nikt inny

nie opisał tych wydarzeń tak wnikliwie na podstawie dostępnych materiałów archiwalnych oraz wspomnień, z których większość dotychczas nie była znana. W tym przypadku jest to nowatorskie podejście do tematu w polskiej literaturze przedmiotu.

Rozdział ósmy pracy dotyczy współczesnych miejsc pamięci Józefa Piłsudskiego. Rozdział ten jest tylko wzbogaceniem naszej wiedzy o tym zagadnieniu, natomiast nie wnosi nic do głównego tematu rozprawy.

Opisane powyżej rozdziały pracy dają odpowiedź na postawione we wstępie pytania badawcze. Wnioski przedstawione przez autora w całej pracy są logiczne w swoim wywodzie, pokazują szeroką znajomość tematu i świeże spojrzenie na omawiane zagadnienia.

Dysertacja mgr. Mariusza Kolmasiaka w pełni zasługuje na opublikowanie drukiem.

Uwagi szczegółowe:

Wniosek końcowy

Praca *Muzeum Józefa Piłsudskiego w Belwederze (1935-1939)* spełnia wszystkie wymagania stawiane rozprawom doktorskim przez *Ustawę o tytule naukowym i stopniach doktorskich*. Wnoszę o dopuszczenie **mgr. Mariusza Kolmasiaka** do publicznej obrony. Równocześnie wnioskuję o przyznanie autorowi nagrody rektorskiej.

Prof. nadzw. dr hab. Zbigniew Wawer
Politechnika Koszalińska

